

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47
fminpost@fylkesmannen.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

BIRKEN AS
Fabrikkveien 2
2450 RENA

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2019/13060-4 432.3

Deres ref.

Dato 16.12.2019

Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel - 2020 - 2022 - Skuter og helikopter - Birken Skifestival - Birken AS - delegert sak

Delegert vedtak

Birken AS får tillatelse til å gjennomføre følgende:

1. Oppkjøring av Birkebeinertraseen

Birken AS får med hjemmel i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 5 pkt. 12 dispensasjon for motorisert ferdsel med bruk av snøskuter og løypemaskin til å kjøre opp Birkebeinertraseen i Hemmeldalen naturreservat.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Dispensasjonen gjelder fra 1. februar til og med den helga Birkebeinerrennet gjennomføres i perioden 2020 – 2022.
- Kjøring i verneområdene skal begrenses til det mest nødvendige, og all kjøring skal skje på en hensynsfull måte slik at man unngår skader på vegetasjon og unødvendig forstyrrelser av dyreliv.
- Snøfangere langs Birkebeinertraseen kan settes ut tidligst 5 dager før Birkebeinerrennet og må tas inn senest 5 dager etter gjennomført Birkebeinerrennet.
- Det skal føres kjørebok for løypeoppkjøringen som viser dato og kjørerute. Kjøreboken og dispensasjonen skal medbringes under oppkjøringene.
- Kopi av kjøreboken skal sendes Rondane - Dovre nasjonalparkstyre etter endt sesong og senest innen 1. juni hvert år. Sendes til fminpost@fylkesmannen.no eller
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre v/ Fylkesmannen i Innlandet, Postboks 987, 2626 Lillehammer.

2. Bruk av helikopter

Birken AS får med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 første alternativ dispensasjon til bruk av helikopter til filming under selve Birkebeinerrennet (lørdagen) i Hemmeldalen naturreservat.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Dispensasjonen gjelder for 1 dag (lørdagen) i perioden 2020 – 2022.
- Flyging skal skje kun langs Birkebeinertraseen.
- Flyging under 300 meter over bakken i verneområdene skal begrenses til det mest nødvendige, og all flyging skal skje på en hensynsfull måte slik at man unngår unødvendig forstyrrelser av dyreliv.

Nasjonalpark
Naturreservat

Dovre, Rondane
Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkintjønnin

Landskapsvernområde Døralen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

3. Vedlikehold av traseen på barmark

Birken AS får med hjemmel i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 5 pkt. 14 dispensasjon til å gjennomføre 1 tur med combitrac for transport av utstyr i forbindelse med merking av Birkebeinerløypa fra vest til øst.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Det skal kun gjennomføres 1 tur langs Birkebeinertraseen fra vest til øst (ikke turretur).
- Transporten kan skje i løpet av barmarkssesongen 2020-2022.
- Kjøring i verneområdene skal begrenses til det mest nødvendige, og all kjøring skal skje på en slik måte at man unngår skader på vegetasjon, dvs at det skal kjøres på mest mulig tørr mark og det skal unngås unødvendig forstyrrelse av dyrelivet.
- Statens naturoppsyn v/ Finn Bjormyr skal varsles i forkant av transporten (tlf: 481 13 674).»

4. Birken AS får dispensasjon for fortsatt bruk av en uværstrase for Birkebeinerrennet innenfor Hemmeldalen. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 første alternativ.

Følgende vilkår gjelder for dispensasjonen:

- Traseen skal legges etter sporlogg som forvaltningsmyndigheten fremskaffer. Ved legging av traseen kan Birken AS avvike fra sporloggen inntil 100 meter til hver side for å finne den best egnede traseen på vinterføre.
- Traseen skal legges slik at det ikke krever fjerning av vegetasjon innenfor Hemmeldalen naturreservat.
- Traseen kan kjøres opp en gang for å legge en såle i traseen tidligst 4 uker før dagen Birkebeinerrennet skal avvikles. Det henstilles til at denne kjøringen skjer så nært opp mot rennet som mulig. Traseen kan være inntil 6 meter bred og det skal ikke settes skispor i traseen. De siste 4 dagene før renndagen kan traseen prepareres daglig, og det kan settes skispor i traseen dersom dette er strengt nødvendig. Ved behov for gjennomkjøring av traseen i mellomtiden, eks. ved stort snøfall, skal forvaltningsmyndigheten kontaktes for en avklaring i forkant.
- Ved behov kan traseen merkes de 4 siste dagene før renndagen. Merkingen og eventuelle skilt og andre installasjoner innenfor naturreservatet skal være fjernet senest dagen etter gjennomført skirenn.
- Snøfangere langs Birkebeinertraseen kan settes ut tidligst 5 dager før Birkebeinerrennet og må tas inn senest 5 dager etter gjennomført Birkebeinerrennet.
- Traseen skal kun brukes til gjennomføring av Birkebeinerrennet når værforholdene tilsier at ordinær trase ikke kan brukes. Traseen skal ikke markedsføres slik at uønsket bruk oppstår.
- Birken AS skal gjennomføre de tiltakene som forvaltningsmyndigheten pålegger i forbindelse med å redusere/fjerne en eventuell uønsket bruk av traseen før og etter gjennomført skirenn. Dette kan eksempelvis være tiltak for å gjøre traseen mindre attraktiv å bruke, oppsetting av skilt med informasjon o.l.
- Dispensasjonen gjelder for årene 2020-2022.
- Forvaltningsmyndigheten skal ha tilsendt årlig rapport om når det er preparert, antall turer med prepareringsmaskin og en kort vurdering av værforholdene de 4 siste dagene før renndagen.
- All aktivitet innenfor verneområdet forutsetter at tiltakshaver har god oversikt over vernebestemmelsene i Hemmeldalen naturreservat.

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriftene for Hemmeldalen naturreservat, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokument i saken

Tema	Dato	Avsender/mottakar
Søknad - Rondane NP - Dovre NP - Skuter og helikopter - Birken Skifestival - Birken AS	14.06.19	Birken AS
Vedrørende søknad om motorferdsel i Hemmeldalen naturreservat i forbindelse med avvikling av Birkebeiner rennet	09.09.19	Birken AS
Melding om vedtak - Rondane NP - Dovre NP - Skuter og helikopter - Birken Skifestival - Birken AS	11.09.19	Åmot kommune
Uværstrase Birken	05.12.19	Birken AS
Hemmeldalen NR - Birken AS - evaluering av etablering av uværsløype - spørsmål	05.12.19	Birken AS
Hemmeldalen NR - Birken AS - evaluering av etablering av uværsløype - spørsmål	05.12.19	Birken AS

Saksopplysninger

Birken AS har i brev datert 17.06.19 søkt om følgende:

«Birken AS viser til tidligere gitte tillatelser og søker med dette om tillatelse til å bruke snøscooter i forbindelse med forberedelse, gjennomføring og etterarbeid under Birken Skifestival i 2020-2022. Det er vanskelig å anslå eksakt antall snøscootere, da dette vil variere pga. føreforhold og oppdukende behov. Vi vil prøve å begrense kjøring så mye som mulig da dette er til stor sjenanse for våre deltakere og miljøet generelt.

Det søkes også om tillatelse til bruk av helikopter for å dekke NRK's behov i forbindelse med direkte TV-sending fra Birkebeinerrennet. I en tid hvor interessen for store idrettsarrangementer er dalende, er det viktig for oss å få til en god profilering av Norges største turrenn. Dette kommer både turisme, næring og organisert idrett i regionen til gode.

Tillatelse fra samtlige grunneiere foreligger i forbindelse med inngåtte leieavtaler.»

Omsøkte trasér er vist i figur 1.

Figur 1. Utsnitt av kart vedlagd søknaden, «Uttak av uværsløype Birkebeinertrase 24032014».

Vi har gitt foreløpig svar i e-post datert 09.09.19:

«Jeg viser til søknad fra dere journalført hos oss den 17.juni 2019. Beklager at det har tatt lang tid før dere får en tilbakemelding på søknaden deres.

Sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har vakanse i en stilling siden 1.april 2019 og har stor arbeidsbelastning. Selv om vi forsøker å behandle søknader etter hvert som de kommer inn, har deres søknad blitt nedprioritert da aktiviteten først skal skje til vinteren.

Jeg har nå sett gjennom søknaden og tidligere gitte tillatelser. Jeg har følgende å bemerke:

1. Det er stilt vilkår i tillatelsen som gjelder fra 2017-2019 om at det skal sendes inn kjørebøker til nasjonalparkstyret., jf. kopi av nasjonalparkstyrets vedtak datert 25.november 2016 (ligger vedlagt). Jeg kan i vårt arkiv ikke se at det er registrert inn slike kjørebøker.

2. Når det gjelder uværsløypa var dette en prøveordning som gjaldt i 3 år. Vedtaket er datert 9.oktober 2014, men jeg legger til grunn at det skulle vare fra 2015 og ut 2017. Det betyr at i 2018 og 2019 ikke forelå tillatelse til oppkjøring av uværsløype. Videre skulle denne prøveordningen evalueres (se vedtak) før det eventuelt ble gitt noe mer permanent dispensasjon– noe som jeg ikke er kjent med har blitt gjort.

3. Også i tillatelsen som ble gitt vedr uværsløype den 9.oktober 2014 var det krav om rapportering. Heller ikke her kan jeg se ut fra vårt arkiv at vi har mottatt rapportering fra dere. Begge disse sakene ble behandlet før jeg startet opp som nasjonalparkforvalter i oktober 2017 og jeg kjenner ikke til om det har vært dialog med dere knyttet til punktene over tidligere. Jeg ønsker derfor en tilbakemelding fra dere før jeg behandler den foreliggende søknaden.»

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespenn.

Verneforskrift – formål

Den omsøkte traséen ligger i Hemmeldalen naturreservat med følgende verneregler:

§ 2 Formål

«Formålet med fredningen er å ta vare på:

- *et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,*
- *biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,*
- *sentrale leveområder for villrein,*
- *våtmarksområder med et rikt fugleliv,*
- *et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.»*

§ 3 Vernebestemmelser

«For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. *Vegetasjonen, herunder døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse. Planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt.*
2. *Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres.*
3. *Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, uttak, oppfylling, lagring av masse, sprenging, boring, drenering, annen form for tørrlegging, flytting eller fjerning av store steiner, blokker eller mineraler, bergverksdrift, framføring av luft- eller jordledninger, nydyrking, bakkeplanering, planting, bygging av bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av stier eller løyper o.l., henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.*
4. *Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt.*
...»

§ 4 Generelle unntak

«...

13. *Gjennomføring av Birkebeinerrennet, herunder motorisert ferdsel på snødekt mark som er nødvendig for å avvikle rennet.»*

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

12. Oppkjøring av enkelte skiløyper i randsonen samt Birkebeinertraséen i henhold til forvaltningsplan etter § 7.

Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat

s. 36

«Motorisert ferdsel på snødekt mark som er nødvendig for å avvikle Birkebeinerrennet, jf. verneforskriftens § 4 punkt 13. Birkebeinerrennet foregår vanligvis medio mars måned. På denne tiden har villreinen ennå ikke trukket ned til Raudfjellet-traktene. Motorferdselsforbudet er ikke til hinder for bruk av snøskuter, bandvogn eller lignende på godt snødekt mark for avvikling av rennet i arrangementshelga. Det generelle unntaket fra hovedbestemmelsen gjelder også kjøring i forbindelse med opprydding i etterkant av arrangementshelga og uttransport av nødvendig utstyr, drikke, proviant mm rett i forkant av arrangementshelga. Når det gjelder oppkjøring av spor gjennom vinteren til bruk for Birkebeinerrennet så henvises det til drøftingen nedenfor av forskriftspunkt 12 under § 5.

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen (og naturmangfoldloven § 48) må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Kunnskapsgrunnlaget – generell tekst

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

Tidlegere tillatelser

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. 25.11.16, sak 38/2016:

- Oppkjøring av Birkebeinertraséen
- Bruk av helikopter
- Vedlikehold av traséen på barmark

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. 09.10.14, sak 53/2014:

- Etablering av en uværstrase for Birkebeinerrennet innenfor Hemmeldalen naturreservat.

Evaluering

Etter førespurnad fekk sekretariatet for Rondane/Dovre nasjonalparkstyre, 05.12.19, tilsendt frå Birken AS komplett sporlogg og eit notat med evaluering av bruken av uværsløypa, gjengitt her:

«Birken AS viser til tidligere fremsendt søknad om tillatelse til å kjøre opp uværsløype etter prøveperiodens utløp, denne har dessverre blitt sendt rett til saksbehandler som har sluttet (Stein Grevrusten).

Tillatelse til å ta i bruk uværstraseen og grunnpreparere denne for evt bruk ble gitt som en prøveordning for 3 år, datert 9. oktober 2014.

Det som har skjedd i denne saken er følgende:

- *Tillatelse for en prøveperiode gitt av Nasjonalparkstyret 9. oktober 2014, men på den tiden var ikke grunneieravtaler på plass. Disse kom på plass sent på høsten 2015, for sent til at det var mulig å foreta noe kvisting og rydding.*
- *Uværstraseen ble ryddet av Birken på dugnad i september 2016*
- *Uværstraseen har blitt grunnpreparert for bruk til rennet 2017, 2018 og 2019. Det er derfor saken ble fremmet igjen for ny godkjenning etter årets renn. Årlig kjøring og initiativ til å få på plass ny avtale har blitt rapportert til Stein Grevrusten som jobbet hos dere, siste rapport datert 13. mai.*
- *Vi har ikke så mye innspill til deres evaluering, utover at traseen har vært kjørt så lite som mulig og ikke sporsatt*

Vedlagt følger logg over kjøring av uværstraseen i de 3 prøveårene. Vi forsøker med dette å rydde opp i saken og ber om å få en permanent tillatelse til å klargjøre uværstraseen årlig i.f.m. Birkebeinerrennet siste lørdagen i mars.

Vi stiller gjerne til et møte, dersom dere har ytterligere spørsmål i sakens anledning.»

I tillegg har Birken AS sendt følgende presisering:

«Det ble ikke ryddet eller hogget en eneste kvist el tre innenfor grensa til Naturreservatet.

Ryddingen stoppet på grensa til Naturreservatet syd for Dambua.

Ellers går hele traseen utenom Naturreservatet,»

Vurdering

Som tidligere påpekt har søker ikke rapportert slik det er stilt som vilkår i tidligere dispensasjoner. Manglande rapportering er retta opp ved sporlogg og notat motteke her 05.12.19. Vi vil understreke at det er viktig at vilkåret om årleg rapportering blir fulgt opp i en ny periode med tillatelse for løypekjøring.

Søknaden gjelder motorferdsel og traséer det er gitt tillatelse til i tidligere vedtak. Vi legger derfor til grunn vurderinger som er gjort i disse sakene.

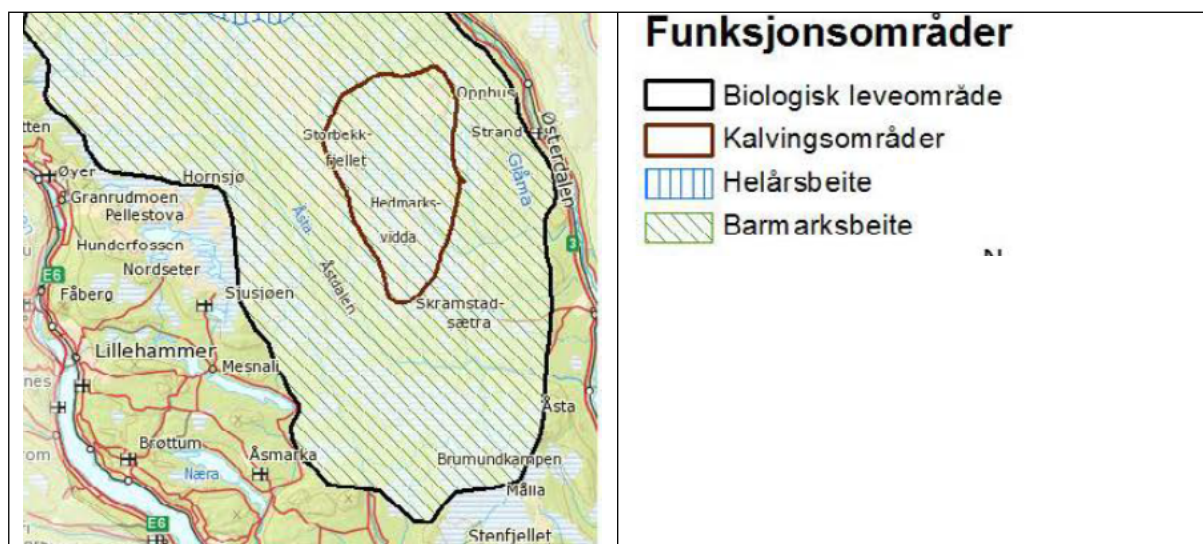
Naturmangfoldlova § 8 Kunnskapsgrunnlaget

Villreinen sin arealbruk er dokumentert i rapporten Villrein og ferdsel i Rondane, NINA-rapport 1013. Vider er villreinen sin bruk av området omtalt i forvaltningsplanen.

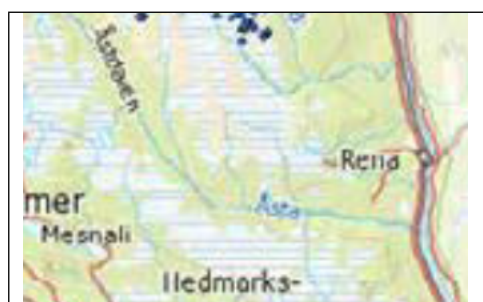
Naturmangfoldlova § 9 (føre-var) og 10 (økosystemtilnærming/samlet belastning)

I figur 2 er det kart som viser funksjonsområde for villrein. Området for Birkebeinertraseen er vist som helårsbeite. I figur 3 er det kart for GPS-merka villrein, vintersesongen. Kartet indikerer at villreinen ikkje bruker området langs Birkebeinertrasèen i den aktuelle perioden.

Det blir også underbygget av avsnittet i Forvaltningsplan for Hemmeldalen.

Figur 2. Utsnitt av kart som viser barmarksbeite og kalvingsområde for villrein, NINA-rapport 1013.

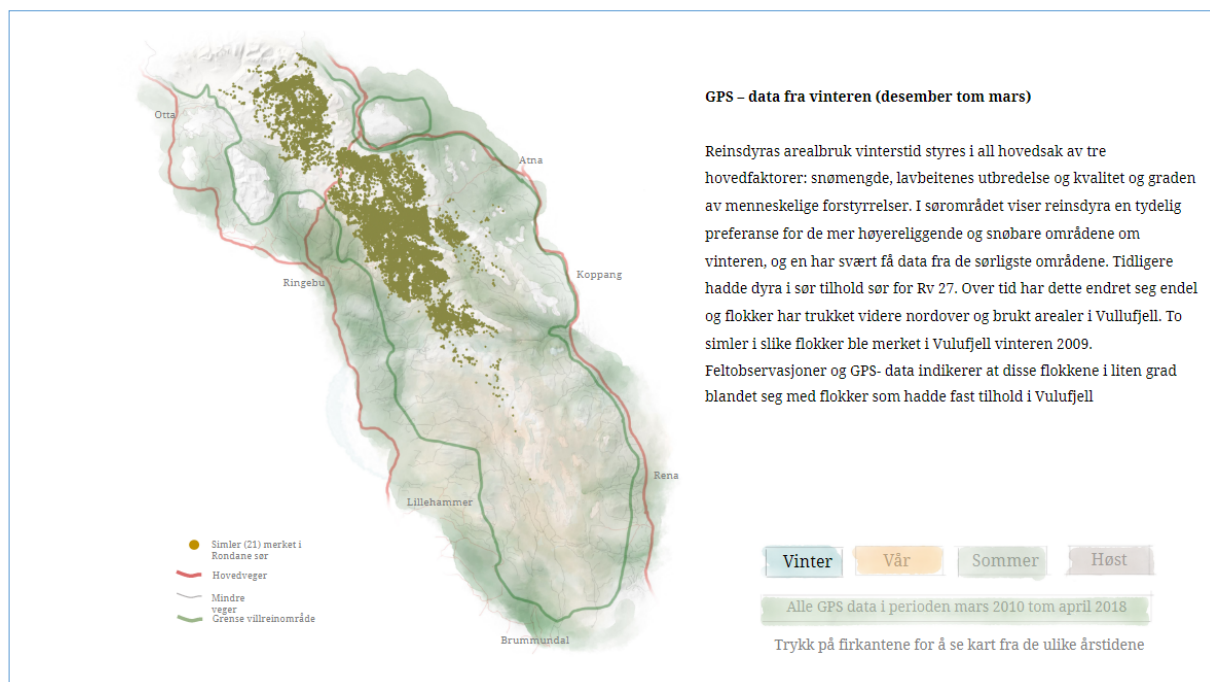

Figur 3. Utsnitt av kart for GPS-merka villrein i Rondane, vintersesong, NINA-rapport 1013.

Villreinetvalget i Rondane Sør har i tillegg tett oppfølging og overvåking av den delen av villreinstammen som går sørover for å kalve, og årene 2006-2012 er oppsummert i en egen rapport fra villreinetvalget. Resultatene fra forskningsprosjektet med gps-merkede simler i perioden 2009-2014 har vist at simlene de siste årene har begynt å komme inn i

naturreservatet fra og med slutten av mars. Videre utover i april og mai sprer simlene seg utover i reservatet hvor kalvingen også foregår.

Dette blir stadfestet i kartfortelling på villrein.no, se utsnitt i figur 4. Forsøk med GPS-merking indikerer at simlene ikke kommer inn i området før 1. april.

Figur 4. Utdrag av kartfortelling. Villreinens arealbruk vinterstid. (villrein.no, 16.12.19)

I verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat er den motoriserte ferdselen på snødekt mark i forbindelse med selve tekniske gjennomføringen av Birkebeinerrennet direkte hjemlet. Derimot er oppkjøring av Birkebeinertraseen, bruk av helikopter til filming, kjøring på barmark i forbindelse med vedlikehold av traseen søknadspliktig.

Et naturreservat er den strengeste verneformen vi har i dag. Denne verneformen brukes for å sikre urørt eller tilnærmet urørt natur eller en spesiell naturtype som det er knyttet internasjonale, nasjonale eller regionale verneverdier til. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Stillhet og fravær av motordur og motoriserte kjøretøy er et av karaktertrekkene ved urørt natur. Det er derfor et overordnet mål å begrense den motoriserte ferdselen i Hemmeldalen naturreservat til det som er strengt nødvendig.

Forvaltningen av verneområdene skal gi rom for fritidsaktiviteter som i liten grad påvirker naturmiljøet. Samtidig skal denne type aktivitet styres, tilrettelegges og begrenses på en slik måte at aktivitetene ikke går utover verneformålet. Det er den motoriserte ferdselen rundt slike arrangement som ofte kan være forstyrrende og til ulempe for verneverdiene og

verneformålet. Intensjonen i vernebestemmelsene er at transport på barmark skal behandles strengt.

Oppkjøring av Birkentraseen.

Birkebeineren Skifestival arrangeres den tredje helgen i mars hvert år. De to arrangementene som berører Hemmeldalen naturreservat er Fredagsbirken (ca. 2.000 deltagere) og hovedrennet som arrangeres lørdagen (ca. 10.000 deltagere). Birken AS søker med dette om tillatelse til å grunnpreparere traseen fra og med 1. februar og å sette spor i 10 meters bredde i forkant av løpsdagen i traseen gjennom Hemmeldalen naturreservat for årene 2017- 2019.

Motorferdselsforbudet i Hemmeldalen naturreservat er ikke til hinder for bruk av snøskuter, bandvogn eller lignende på godt snødekt mark for avvikling av rennet i arrangementshelga. Det generelle unntaket fra hovedbestemmelsen gjelder også kjøring i forbindelse med opprydding i etterkant av arrangementshelga og uttransport av nødvendig utstyr, drikke, proviant mm rett i forkant av arrangementshelga.

Forvaltningsmyndigheten har hjemmel i verneforskriftens § 5 pkt. 12 til å gi dispensasjon for oppkjøring av bl.a. Birkebeinertraseen. Denne traseen er godt etablert fra tidligere og fungerer også som skiløype for andre brukere av området i store deler av vinteren. De siste årene har det også blitt satt ut snøfangere langs traseen for å fange opp snø når det er en del vind. Dette er gjort med bakgrunn i å sikre at sporet holder en god kvalitet selv om det er snødrift langs bakken. Forvaltningsmyndigheten har fått melding om at disse har stått ute unødvendig lenge ved noen anledninger. Det blir derfor satt krav om at disse kan settes ut og tas inn innenfor en bestemt periode i tilknytning til selve Birkebeinerrennet.

Bruk av helikopter

Helikopter benyttes i følge Birken AS bare på selve dagen for Birkebeinerrennet (lørdagen) i forbindelse med NRK sin produksjon av hovedarrangementet og tv-bildene leveres til flere land. I følge søknaden skal helikopteret lande kun på forhåndsbestemte steder som Skramstadsetra, Kvarstadsetra og Sjusjøen. Dette er derfor ikke nødvendig med landing innenfor naturreservatet. Lavtflyging under 300 meter over bakken er forbudt i naturreservatet.

Bruk av combitrac på barmark

Birken AS har også en oppgave med å rydde søppel og vegetasjon, samt oppsett/oppretting av merkestolper i Birkebeinerløypa mellom Nysætra og Skramstadsætra. Dette arbeidet blir utført på barmark en gang pr. år, vanligvis i løpet av juli måned. For at dette arbeidet skal bli mer effektivt ønsker Birken AS at det kan brukes en combitrac med belter for transport av utstyr, søppel m.m. Birken AS v/Hogne Liberg har de senere årene fått dispensasjon fra verneforskriften til å gjennomføre en slik tur pr. år for vedlikehold m.m.

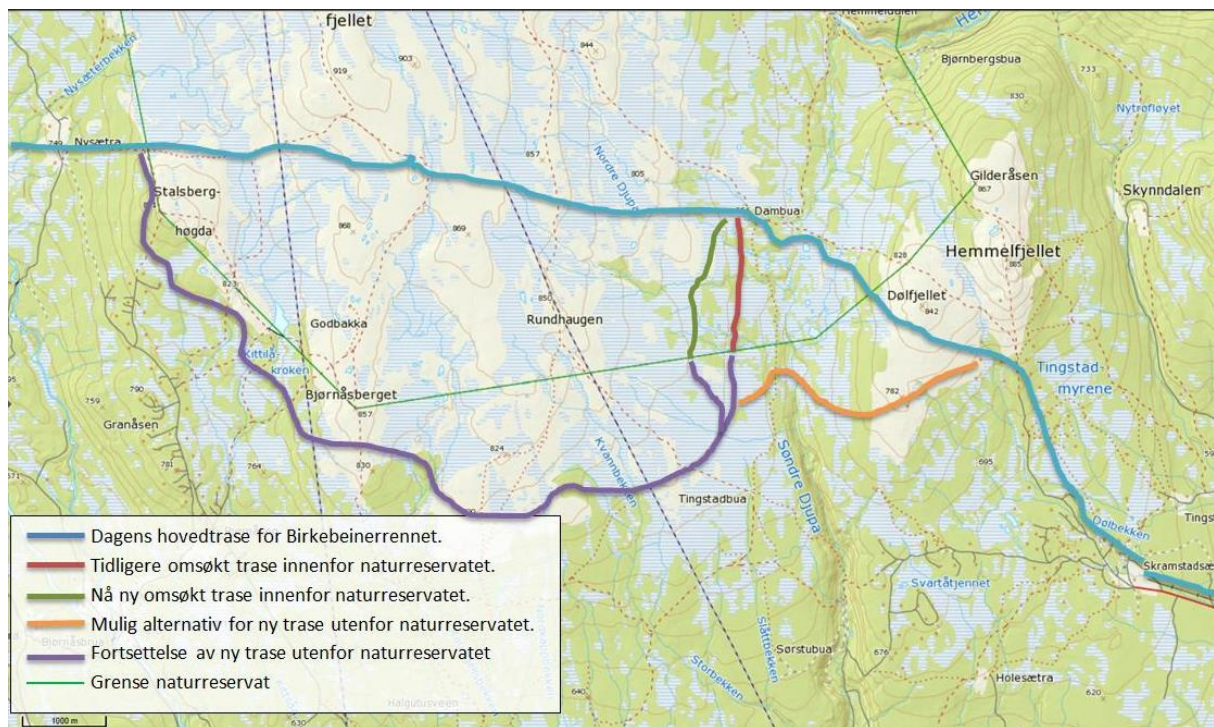
Uværstrase

I tilleggsopplysningene fra Birken AS er også uværstraseen omtalt. Denne saken ble behandlet i nasjonalparkstyret den 9. oktober 2014, og det ble gitt en prøvedispensasjon som skulle evalueres etter tre år. Dette betyr at traseen skulle bli evaluert etter rennet i 2017. Et evalueringsnotat er levert 05.12.19, og omtalt lenger oppe i saken.

Omsøkt bruk av motorisert ferdsel i forbindelse med preparering av traseen, bruk av helikopter på selve renndagen og en tur på barmark for vedlikehold av traseen ansees som ikke konfliktfylt med tanke på villreinen sin bruk av området. Området er også viktig for friluftslivet, men vi mener likevel at forstyrrelsen i området som følge av motorferdselen ikke vil komme nevneverdige i konflikter med verken verneformålet eller verneverdier. Dette betinger at den motoriserte ferdselen begrenses til det som er strengt nødvendig. Kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og dersom vilkårene i saken følges er det ikke nødvendig å ta i bruk *føre-var-prinsippet* i forbindelse med gjennomføringen av Birkebeinerrennet gjennom Hemmeldalen naturreservat.

I forhold til økosystem-tilnærming og samlet belastning, mener vi at det er forsvarlig å tillate oppkjøring av traseen, bruk av helikopter 1 dag og 1 transport på barmark gjennom naturreservatet for vedlikehold. Det er vurdert at den samlede belastningen ikke vil bli for stor så lenge de omsøkte tiltakene på snøføre gjøres før villreinen trekker inn i området på senvinteren. Det legges også vekt på at kjøringen skal foregå på godt snødekt mark slik at man unngår terreng- og vegetasjonsslitasje. I tillegg skal kjøringen og flygingen foregå på en slik måte at dyreliv og brukere av områdene ikke blir unødig forstyrret. Det er ellers viktig at bruken av snøfangere langs traseen begrenses i tid fordi at disse kan oppleves som en hindring for deler av dyrelivet i Hemmeldalen naturreservat (§10). Arrangøren plikter å iverksette de tiltak som er nødvendig for at naturmangfoldet ikke skal bli skadelidende. Om ikke dette blir gjort kan tiltakshaver bli pålagt å gjøre tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Når det gjelder en alternativ uværstrase ut fra Dambua er det praktisk mulig å finne en trase der løypa kan gå langs myrdrag i sin helhet, der det ikke trengs fjerning av vegetasjon for å få en tilfredsstillende løype (mørk grønn trase i figur 5).

Figur 5. Kartet viser eksisterende trase, omsøkt trase og mulig ny trase utenfor verneområdet.

Birken AS argumenterer med at det er en stor fordel for dem, både i forhold til logistikk og sikkerhet, at uværstraseen også kan gå via Dambua som er en etablert mat- og sanitetsstasjon langs den ordinære Birkebeiner traseen. Birken AS presiserer at de ønsker å benytte den ordinære trassen til gjennomføringen av Birkebeinerrennet. En eventuell avgjørelse om bruk av uværstraseen vil i følge Birken AS bli tatt 12 -24 timer før rennstart, og dette vil være en avgjørelse som er basert på løpende værmeldinger for området. På Dambua disponerer Birken AS tre hytter som brukes i forbindelse med gjennomføringen av arrangementet. I tillegg fikk Birken AS i 2003 dispensasjon for oppføring av en lagerbygning til bruk for bl.a. oppvarming av vann ved Dambua. I 2006 ga fylkesmannen i Hedmark dispensasjon fra verneforskriften for utvidelse av lagerbygningen fra 25 m² til litt over 38 m². Ved en eventuell flytting av uværstrase utenfor verneområdet vil Birken AS måtte flytte matstasjonen for rennet til området rundt Søndre Djupa. I følge Birken AS vil dette være en operasjon som vil være meget krevende på kort varsel når de ikke har tilgang til den infrastrukturen som de har på Dambua. Oppbygging av en ny fast matstasjon på utsiden av verneområdet er i følge Birken AS uaktuelt av hensyn til kostnaden ved å gjennomføre dette.

Birken AS vil kjøre gjennom og legge en såle i den omsøkte uværstraseen tidligst 4 uker før renndagen for å få et godt grunnlag for løypa. For 2015 vil dette si at første gjennomkjøring av traseen vil bli den 21. februar. Deretter må det i følge Birken AS kjøres hver dag de tre-fire siste dagene før renndagen. I samtaler med representanter fra Birken AS har det også kommet fram at det i mellomtiden kan være nødvendig å kjøre gjennom traseen ved stort

snøfall. Omsøkt trase innenfor verneområdet er ca. 1,7 km lang og går i nord-sør aksen fra Dambua. Resten av uværstraseen går på utsiden av verneområdet og har en lengde på ca. 10 km. I skrivende stund er Birken AS i forhandlinger med grunneiere langs denne traseen for å avgjøre spørsmålet om kompensasjon for bruk av areal til ny trase. Det er grunn til å tro at grunneierne og Birken AS kommer til en enighet i dette spørsmålet, og at traseen på utsiden av verneområdet vil komme på plass innen rimelig tid. Spørsmålet for nasjonalparkstyret blir da om traseen skal legges utenfor verneområdet i sin helhet, eller om man skal tillate en 1,7 km lang ny trase fra Dambua og ut av verneområdet som skissert i kartet ovenfor.

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten utaler følgende i saken: *Villreininteressene i området er knyttet til det viktige kalveområdet som Hemmeldalen representerer og til hele skog- og fjellområdet i hele regionen som sommerbeite. Kalving foregår omkring medio mai. Uansett trasevalg vil traseen gå gjennom villreinområdet. Dette er et viktig område for delstammen i Rondane sør vår, sommer og dels høst.*

Villreinen starter sitt trekk sørover fra områdene i Ringebru/Stor-Elvdal til kalveområdet som regel i månedsskiftet mars/april. Det betyr at reinen kan være utsatt for forstyrrelser ut over i april dersom føreforholdene tillater det. Dette kan få svært negative konsekvenser reinen siden den bærer kalv. Nye skitraser kan føre til at reinen blir stresset (løper mer og bruker unødig energi) og evt. unnviker et større område dersom det er installasjoner (herunder stikker, merking, flagg og lignende) langs traseen, og/eller dersom traseen fører til endret og økt ferdsel inn i området siden gode skiforhold kan sammenfalle med at reinen står i området. I tillegg vektlegger villreinnemnda at det eventuelt må settes vilkår for bruken av traseen, samt at det blir en tidsbegrenset prøveperiode for å se på virkningen av traseen og eventuelt gjøre tiltak deretter.

Villrein med GPS er ikke registrert sør for Dambua i perioden mars-mai 2009 - 2014 på Dyreposisjon.no. Det er viktig å merke seg at dette ikke viser det totale bildet av villreinens arealbruk, da det bare er en simle med GPS i området. Muntlige tilbakemeldinger fra lokalt oppsyn tilsier at området sør for Dambua brukes lite av villreinen i mars og fram til ca. 10. april. Ved gunstige snøforhold tar villreinen i bruk områdene mer og mer utover fra midten av april, men ved mye snø vil villreinen ofte trekke noe nordover igjen for å finne egnede beiteområder. Med reinens sykliske bruk av områder kan dette også variere i et lengre tidsperspektiv.

Som tidligere nevnt er det ikke nødvendig å hogge en gate for å etablere en alternativ trase ut fra Dambua. En trase her vil ikke påvirke områdets urørthet med tanke på bl.a. inngrep, utover at det vil bli en løype på snødekt mark som vil smelte bort om våren. Selve traseen innenfor verneområdet vil derfor ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Ett av de største ankepunktene ved en slik trase vil være knyttet opp mot *eventuell* annen bruk av traseen, utover det som prepareringen og gjennomføringen av Birkebeinerrennet vil medføre. Ved stabile værforhold vil denne traseen kunne benyttes til både skigåing, hundekjøring m.m.

etter at den blir gjennomkjørt første gangen i slutten av februar. Det mest ugunstige i denne situasjonen vil være en eventuell bruk av traseen *etter* at rennet er gjennomført i slutten av mars. Dette er den mest kritiske perioden for eventuell villrein sin bruk av området. Det er viktig å påpeke at dette gjelder *hele* traseen og ikke bare den delen innenfor verneområdet som nasjonalparkstyret har forvaltningsansvaret for.

Vi er av den oppfatning at det er en forholdsvis kurant sak å legge traseen i sin helhet på utsiden av verneområdet. Dette vil derimot ikke fjerne mulighetene for at traseen vil få noe etterbruk som kan være negativ for bl.a. villreinen sin bruk av området utover sein vinteren/våren. Vi har forståelse for at en slik løsning vil innebære store utfordringer for Birken AS med tanke på at det må etableres ny mat- og sanitetsstasjon i området ved Søndre Djupa. Selv om dette kunne bli løst med provisoriske telt eller lignende, vil det nok fort kunne vise seg et behov for mer faste bygningsmessige innretninger for å løse oppgaver som oppvarming av vann, varmetuer for deltagere osv. Oppføring av nye slike innretninger vil i utgangspunktet være negativt for hele området med tanke på områdets urørthet. Om traseen skal gå utenfor verneområdet vil heller ikke nasjonalparkstyret kunne påvirke bruken av traseen gjennom vilkårssetting. Vi er av den oppfatning at for en slik trase som går gjennom et viktig villreinområde vil det være avgjørende å kunne regulere bruken av traseen, uavhengig om deler av traseen går innenfor verneområdet eller ikke. Vi mener videre at nasjonalparkstyret kan ta vare på interessene innenfor Hemmeldalen naturreservat, og områdene utenfor verneområdet, på en bedre måte dersom ny uværstrase har utgangspunkt i den etablerte mat- og sanitetsstasjonen på Dambua. Ved streng vilkårssetting på bruken av den delen av traseen innenfor verneområde vil nasjonalparkstyret kunne påvirke bruken av hele traseen til det beste for området totalt sett.

Med bakgrunn i vurderingene ovenfor mener vi at bruken av en uværstrase ut fra Dambua ikke vil påføre verneverdiene innenfor Hemmeldalen naturreservat alvorlig eller irreversibel skade, og vil ikke være i strid med verneformålet. Bruken av traseen er i utgangspunktet knyttet opp til en kort periode, og traseen ligger helt i ytterkanten av verneområdet. Ved streng vilkårssetting og krav om avbøtende tiltak vil man kunne styre bruken av traseen. Ved en tidsbegrenset dispensasjon vil man kunne evaluere bruken av traseen og eventuelt iverksette tiltak for å bøte på negativ innvirkning. Tiltaket innenfor verneområdet som omsøkt blir vurdert til ikke å påvirke den samlet belastning på økosystemet nevneverdig, og føre-var-prinsippet bør derfor ikke tillegges stor vekt i denne saken (§§ 9-10). Tiltakshaver plikter å iverksette de tiltak som er nødvendig for at naturmangfoldet ikke skal bli skadelidende. Om ikke dette blir gjort kan tiltakshaver bli pålagt å gjøre tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker (nml §§ 11-12) sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken.

Konklusjon

Med bakgrunn i verneforskriften, forvaltningsplanen og kunnskapsgrunnlaget vil vi tilrå at Birken AS får videreført sin dispensasjon for motorferdsel knyttet til Birkebeinerrennet.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Vedlegg til søknad 2020-2022
- 2 Løypekart alle traseer ikke ungdom PDF 2016 oppdatert 090517ny
- 3 Uværstrase

Kopi til:

ÅMOT KOMMUNE

Torget 1

2450 RENA

Sølvi Amundsen Aas

Eirin Berge

Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn

FYLKESMANNEN I INNLANDET Postboks 987

2604 LILLEHAMMER

Tor Skraastad